

Nicolae VASILE

În timpul vieții, Mihai Eminescu a publicat o singură carte, iar Nicolae Iorga, peste 1000. Cine a fost mai mare?

Ar trebui să ne întrebăm în fiecare zi, dar hai să o facem măcar astăzi, de **Ziua Internațională a cărții și a drepturilor de autor**, în întreaga lume, începând cu anul 1995, și **Ziua bibliotecarului din România**, începând cu anul 2005, care se sărbătorește pe 23 aprilie și este organizată în scopul promovării lecturii, publicării și a respectării drepturilor de autor.

Ziua marchează trecerea în eternitate a titanului literaturii universale *William Shakespeare*. Unii îl adaugă în fundamentare și pe *Miguel de Cervantes*, dar acesta s-a născut pe 22 aprilie. Nu mi se pare chiar încurajator să legăm viitorul unei entități atât de importante de moartea cuiva.

Dacă vrem să facem și alte conexiuni, mi s-ar părea potrivit să ne legăm și de *Sfântul Gheorghe*, care este sărbătorit tot în această zi în Calendarul ortodox. Fost general roman de origine greacă și ofițer în garda împăratului roman Dioclețian, acesta a fost santificat pentru spiritul său de luptător pentru o cauză, a fost condamnat la moarte pentru că nu a renunțat la credința creștină.

Și mai aproape de spiritul sărbătorii de azi ar fi Regele francez *François I* care a sprijinit o serie de mari oameni de cultură, printre care mulți scriitori și pictori, și a îmbunătățit biblioteca regală. Agenții săi angajați au fost trimiși în Italia unde au căutat cărți rare și manuscrise. Este cel care l-a adus pe Leonardo da Vinci în Franța. În timpul domniei sale, mărimea bibliotecii a crescut considerabil. *François I* a stabilit un precedent important prin deschiderea bibliotecii sale cercetătorilor din întreaga lume cu scopul de a se facilita difuzarea de cunoștințe. În 1537 a semnat "*Ordonnance de Montpellier*", decretând ca biblioteca sa să primească un exemplar din fiecare carte ce urmează să fie vândută în Franța. Acesta se consideră începutul existenței *Depozitului legal* ca instrument oficial eficient și sigur de promovare și conservare a cărții. O carte care ajunge în depozitul legal are asigurată păstrarea sa fizică peste vremuri. Pentru a rămâne însă și în memoria vremurilor mai are nevoie de ceva, *de valoare*.

Apropo de valoare, se naște însă o altă întrebare, mai ales acum când se vorbește mai mult de *Google Books* decât de bibliotecile clasice, inclusiv depozitul legal: *reflectă audiența valoarea cărților?* Se poate conta că dacă, în online, ai mii și milioane de like-uri, ai tot atâția cititori? Ca să nu mai vorbim că acești cititori online, chiar dacă ar exista, nu prea plătesc drepturile de autor.

Acum, când am ajuns la peste 70 de cărți publicate în varianta tipărită, alte vreo 50 în varianta online, cam jumătate tehnice și jumătate literare, nu pot să uit satisfacția trăită la apariția primei cărți. Vorba aceea, *amintirile plăcute reprezintă raiul din care nu te va izgoni nimeni niciodată*.

Era anul 1983 când s-a întâmplat aceasta. Nimic nu este mai presus decât mândria de a-ți vedea cartea prin toate librăriile din țară. Pe atunci se publica puțin și foarte greu, dar tirajele erau deosebit de mari. În plus, când am văzut și

recompensa materială, am rămas fără grai. Cu dreptul de autor de pe acea carte am adunat jumătate din avansul pentru contractarea unui apartament.

Aprecierea altora, am constatat-o mai târziu, când, fiind la o bursă în SUA, am ajuns la prima discuție cu conducătorul meu științific de acolo, o mare personalitate a domeniului. Am văzut și cartea mea, printre altele, pe biroul său, spunând că aceasta a avut un rol important în acceptarea mea la acea bursă.

Și totuși, **putem spune că se poate trăi, în România, din publicarea de cărți?** Răspunsul meu, care am publicat în ambele perioade, este nu. Înainte erau bine plătite cărțile, dar nu reușeau să publice mai mult de câteva cărți într-o viață. Acum poți publica și zeci de cărți, dar ori sunt plătite prost, ori deloc. Nu există o piață de carte funcțională.